

УДК 070:314.15(438=161.2):004.738.5
DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.4.21>

Оксана САВЧУК

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, ok.savchuk@chnu.edu.ua

ТЕМА МІГРАЦІЇ І МІГРАНТІВ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ПОЛЬЩІ (НА ПРИКЛАДІ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ)

Статтю присвячено науковому осмисленню актуальної теми висвітлення міграції та вимушених мігрантів українськими медіа Польщі. Джерельною базою дослідження став контент трьох діаспорних медій «Наше слово», «Наш вибір», «Сестри» за період першого півріччя 2025 року. У науковій розвідці, відповідно до поставленої мети, реалізовано такі завдання: з'ясовано термінологічні особливості теми, окреслено типологічні характеристики зазначених українських медій в Польщі, здійснено аналіз їхнього інформаційного поля, виокремлено проблемно-тематичні групи, визначено наративи та тональність журналістських матеріалів, відзначено роль діаспорних видань для збереження української спільноти в іноетнічному середовищі. За результатами контент-аналізу в статті вперше систематизовано проблематику досліджуваної теми, охарактеризовано тематичні групи, виокремлено основні вектори дискурсу: від соціально-економічної адаптації і правової підтримки до інтеграції та збереження національної ідентичності, реінтеграції та протидії дезінформації. Осмислено феномен українськомовної журналістики на теренах Польщі, наголошено, що вона відіграє важливу роль для розвитку етнospільноти. Встановлено, що онлайн-медіа є не лише джерелом інформації, але й потужними майданчиками для самоорганізації української спільноти та її репрезентації на міжнародному рівні.

Отримані результати дають можливість стверджувати, що тема українських вимушених мігрантів у медійному дискурсі діаспорної журналістики Польщі актуальна та багатоаспектна.

Ключові слова: вимушені мігранти, журналістика, онлайн-медіа, українська спільнота, Польща, контент-аналіз, дискурс, інтеграція, рееміграція, медіаграмотність, дезінформація, стереотип.

Oksana Savchuk. THE TOPIC OF MIGRATION AND MIGRANTS IN THE UKRAINIAN-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE IN POLAND (USING THE EXAMPLE OF ONLINE PUBLICATIONS)

The article is devoted to the scientific understanding of the current topic of coverage of migration and forced migrants by Ukrainian media in Poland. The source base of the study was the content of three diaspora media "Nashe slovo", "Nash vybir", "Sestry" for the period of the first half of 2025. In scientific research, in accordance with the set goal, the following tasks were implemented: the terminological features of the topic were clarified, the typological characteristics of the specified Ukrainian media in Poland were outlined, their information field was analyzed, problem-thematic groups were identified, the narratives and tone of journalistic materials were determined, and the role of diaspora publications in preserving the Ukrainian community in a foreign-ethnic environment was noted. Based on the results of content analysis, the article systematizes the issues of the research topic for the first time, characterizes thematic groups, and identifies the main vectors of discourse: from socio-economic adaptation and legal support to integration and preservation of national identity, reintegration and counteraction to disinformation. The phenomenon of Ukrainian-language journalism in Poland is conceptualized, and it is emphasized that it plays an important role in the development of the ethnic community. It is established that online media are not only a source of information, but also powerful platforms for the self-organization of the Ukrainian community and its representation at the international level.

The results obtained make it possible to assert that the topic of Ukrainian forced migrants in the media discourse of diaspora journalism in Poland is relevant and multifaceted.

Key words: forced migrants, journalism, online media, Ukrainian community, Poland, content analysis, discourse, integration, re-emigration, media literacy, disinformation, stereotype.

Постановка проблеми. Міграція – актуальне, надважливе питання сьогодення. Воєнна агресія росії проти України внесла чимало змін у різні сфери життя країни та світу. Зокрема, стала причиною вимушеної міграції мільйонів українців, і це створює нові потужні виклики для журналістики як на всеукраїнському, так і на міжнародному рівнях. Такі тенденції характерні й для українського інформаційного простору в еміграції: експерти виокремлюють три осно-

вні зміни щодо діаспорної журналістики в Польщі, пов'язані як зі змістом, так і з формами своєї діяльності. «Перша – це зміна адресата. До ескалації війни читачами й глядачами медіа переважно були представники меншини та мігрантського середовища, після 24 лютого 2022 року до них додалися українці, які рятуються від війни. Новий адресат мав величезні інформаційні потреби, які виникали з раптовості приїзду до Польщі й абсолютної відсутності орієнтації в тому,

що відбувається. У такому контексті природною є наступна зміна, яка відбулася у сфері мігрантських медіа, а саме – розширення штату працівників і шляхів комунікації. Окрім змін організаційно-технічного характеру, відбулися також зміни в мові медіа та трансльованого ними стереотипу біженця» [24] тощо. Отож, актуалізація в сучасному інформаційному просторі надзвичайно масштабної та багатогранної теми зовнішньої міграції та вимушених мігрантів / біженців / шукачів тимчасового притулку зумовлює необхідність її наукового осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Означена проблематика ставала об'єктом наукових досліджень у таких напрямках: питань вимушеної міграції українців, відзначаємо ґрунтовні праці Е. Лібанової, О. Позняка [15], Е. Лібанової, О. Позняка, О. Цимбала [16], В. Завгородньої, Є. Полянської [12], О. П'ятковської [26], М. Біль [3], А. Мандріки, Н. Крючкової, С. Якубовського [18] тощо; питань етико-професійної репрезентації медіатеми міграції та мігрантів – Р. Макніл, Т. Лоу [6], А. Рудченко, К. Шендеровський [28]; питань українських медій у Польщі – А. Башук [2], О. Дроздовська [9], Н. Ковтун, Є. Кравчук [14] тощо. Важливі для наукової розвідки матеріали Міжнародної організації з міграції (МОМ).

Слід зазначити, що дослідження теми міграції / вимушених мігрантів передбачає чітке окреслення термінологічного апарату. Поняття «міграція» – це процес «переселення, пересування, рух людей у межах однієї країни або з однієї країни до іншої» [5]. У контексті наукової розвідки цей термін застосовуємо для позначення зовнішньої міжнародної міграції: переміщення українців до Польщі.

МОМ [8] визначає вимушену міграцію (forced migration) як міграційний рух, який, хоча чинники можуть бути різноманітними, включає силу, примус або коерцію. Йдеться, згідно з поглядами дослідників, про «зміну місця проживання на певний час або назавжди всупереч бажанням людей, до якої спонукають стихійні лиха, війни, голод, переслідування тощо» [17]. До категорії вимушених мігрантів, що виїжджають до інших країн, належать особи, які потребують тимчасового захисту, біженці. Зауважмо, що головна принципова різниця між тимчасовим захистом та статусом біженця [33] полягає в тому, що статус біженця – це індивідуальне право особи на міжнародний захист, яке надають після проходження тривалої адміністративної процедури, яка має свої осо-

бливості. При цьому поняття тимчасового захисту не є категорією міжнародного права, а є винятковими тимчасовими та негайними заходами, які застосовують при масовому напливі людей, що тікають із зони збройного конфлікту, і спрямовують на забезпечення швидкого та відносно спрощеного механізму колективного захисту осіб, які потребують такого захисту, що гарантує їм дозвіл на проживання та інші соціальні права тощо. Дефініція «мігрант» не має єдиного однозначного визначення. Відповідно до міжнародного номінування «термін «мігранти» використовують для позначення, залежно від контексту, емігрантів, мігрантів, що повертаються назад у свою країну, іммігрантів, біженців, переселенців та осіб з числа іммігрантів і/або членів етнічної національної меншості, яка утворилася через імміграцію» [19].

Загалом, у межах досліджуваної теми поняття «мігранти», «вимушені мігранти» / «біженці» використовуємо у широкому сенсі, маючи на увазі тих українців, які мігрували через війну та проживають у Польщі тимчасово чи постійно.

Мета статті – проаналізувати висвітлення теми вимушених мігрантів українськими медіа в Польщі. Завдання: з'ясувати термінологічні особливості теми, окреслити типологічні характеристики українських медіа в Польщі, здійснити аналіз їхнього інформаційного поля, виокремити проблемно-тематичні групи, визначити наративи та тональність журналістських матеріалів, відзначити роль діаспорних видань для збереження української спільноти в іноетнічному середовищі.

Наукова новизна розвідки зумовлена відсутністю дослідження теми міграції та вимушених мігрантів / мігранток в українськомовному медіадискурсі Польщі.

Методи дослідження. У роботі використано комплексно-аналітичний, порівняльно-аналітичний, системно-структурний методи, а також методи дискурс- і контент-аналізу.

Джерельною базою дослідження став контент трьох українських медій Польщі «Наше слово», «Наш вибір», «Сестри» за період першого півріччя 2025 року. Критерії вибору аргументовано такими чинниками: по-перше, це журналістські видання (газети), які мають довгострокову історію існування та сформований упродовж років інформаційний дискурс: «Наше слово» виходить з 1956 року, «Наш вибір» – з 2011 року (аналіз публікацій здійснено на їхніх вебсайтах); по-друге, до уваги взято й видання, що створено на сучасному етапі розвитку діа-

спорної журналістики: міжнародний онлайн-журнал «Сестри», одне з найновіших медій, функціонує з 2023 року; по-третє, оскільки найбільша кількість українців проживає у Варшаві, понад сто тисяч осіб, то для аналізу обрано саме ті видання, які виходять у цьому місті; по-четверте, онлайн-медіа розраховано на українську спільноту Польщі, а це понад один мільйон п'ятдесят п'ять тисяч осіб; по-п'яте, контент цих видань сприяє репрезентації українства на міжнародному рівні: журналістські тексти можна читати як українською, так і польською, а в журналі «Сестри» ще й англійською мовами. Отже, охоплення аудиторії може бути значно більшим; по-шосте, значення такої журналістики важко переоцінити. Як стверджує професор М. Тимошик, «кредо української журналістики на еміграції в усі часи її розвою базувалося на двох незмінних постулатах: бути переконливим доказом існування організованості української спільноти та бути візитівкою і репрезентантом цієї спільноти перед цілим світом» [32, с. 284]. Видається доречним у контексті дослідження надати загальну характеристику кожного з вебсайтів названих видань. «Наше слово» (вебадреса – <https://nasze-slowo.pl/>) – електронна версія однойменної газети, яку заснувало Об'єднання українців у Польщі 1956 року. Сайт створено 2006 року, його дизайн функціональний. Інформаційно-тематичне наповнення здійснюють за чіткою рубрикацією: «Головна», «Міграція», «Українська меншина в Польщі», «Політика», «Культура», «Погляди», «Історія», «Лемки». Довідкову інформацію подано в категоріях «Про нас», «Передплата», «Оголошення», «Поради мігрантам», «Реклама». Тут розміщено архів газети за період 1956–1999 рр. та інтерактивну карту «Українські місця в Польщі». Упродовж років журналістська місія залишається незмінною: збереження ідентичності українців у Польщі та інформування етнічної спільноти, підтримка діалогу між українцями і поляками. Головний редактор – Павло Лоза. Тему міграції та вимушених мігрантів висвітлювали за окреслений період журналісти Оксана Дяконенко, Григорій Сподарик, Тетяна Заєць.

«Наш вибір» (вебадреса – <https://naszwybir.pl/>) – це інформаційний портал для українців у Польщі, створений 2011 року. Ініціатором, засновником та видавцем є Фонд «Наш вибір» (з 2023 року «Український дім»), мета якого – допомагати українським мігрантам: «це місце, де серця об'єднуються в жесті щирої допомоги та підтримки. Ми

створюємо простір, у якому українська культура зустрічається з польською гостинністю, будуючи мости надії та спільного майбутнього. Наша місія – не лише надавати допомогу, а й зміцнювати зв'язки, які збережуться на покоління» [36]. Допомога реалізується у напрямку інтеграції українських мігрантів у польське суспільство, протидії дискримінації та захисту їхніх громадянських прав. У рамках реалізації проєкту «Інформаційні ресурси для мігрантів з України в Польщі» фонд видає з 2011 року однойменну щомісячну газету. З 2022 року всю інформацію публікують лише на сторінках вебпорталу. Матеріали сайту оновлюють щоденно та диференціюють за тематичною ознакою з метою полегшити пошук необхідної інформації. Представлено такі рубрики та підрубрики: «Новини», «Точка зору» (Аналітика, Інтерв'ю, Огляди), «Культура», «Життя в Польщі» (Польща – варто знати, Люди і ідеї, Туризм і відпочинок, Кухня, Спорт, Курйози), «Порадник» (Легалізація, Освіта, Робота, Фінанси, Бізнес, Психологія, Здоров'я, Стипендії і гранти, Резиденції, Курси і майстер-класи, Волонтерство, Побут), «Про нас», «Фактчек». Головна редакторка – Оксана Кузьменко. Тему міграції репрезентують журналісти: Олена Бабакова, Анастасія Верховецька, Юлія Кириченко, Олександр Пестриков, Тетяна Шарапова.

«SESTRY» (вебадреса – <https://www.sestry.eu/>) – це міжнародний інтернет-журнал для українських жінок. Слоган журналу «Це медіа, яке об'єднує, а не ділить» відображає ідейну концептуальність та цінності видання.

Місію журналу окреслено так: «Ми створили SESTRY для діалогу: ми прагнемо побудувати сильну, солідарну й багатонаціональну спільноту, де мир, свобода, толерантність і права людини – зокрема, жінок – є фундаментальними цінностями. Ми посилюємо голос жінок – у Польщі, в Україні, в Європі.

Жінки не раз доводили, що в їхній об'єднаній силі – грандіозна енергія, здатна змінювати реальність і політичні статуси-кво.

На цьому фундаменті – жіночої сили, сестринства й солідарності – ми творимо нову історію.

Нас багато об'єднує: спільні соціальні норми, культурна ідентичність, спадщина Центральної Європи. Бо Європа має силу і сенс, коли є спільнотою відповідальності, а не лише інтересів.

Нас дещо розділяє, – але ми не боїмося про це говорити.

Ми співпрацюємо з численними експертками й експертами, спілкуємося з лідерами зі світу політики, бізнесу й культури, разом шукаючи рішення та ідеї для подальших дій заради майбутнього, солідарності й захисту прав людини.

Ми будуємо мости взаєморозуміння, показуючи, що інтеграція – це не асиміляція, а співіснування, де кожен зберігає свою ідентичність, стаючи частиною чогось більшого.

Ми завжди пам'ятаємо про такі цінності, як різноманітність, інклюзивність і відкритість.

Запрошуємо до діалогу та співпраці всіх, хто поділяє наші цінності. Разом будемо творити нові зв'язки й світ без тоталітарних режимів – світ, де люди живуть у свободі, без страху і з вірою в краще майбутнє» [29].

Тематично видання поділено на такі постійні рубрики: «Головна», «Суспільство», «Історії», «Війна в Україні», «Майбутнє», «Бізнес», «Блоги», «Про нас», «Поради», «Психологія», «Здоров'я», «Освіта», «Культура». Головна редакторка – Марія Гурська. Журналісти, що працюють над темою міграції: Тетяна Бакоцька, Діана Балинська, Юлія Богуславська, Єжи Вуйцік, Ольга Гембік, Анна Й. Дудек, Єнджей Дудкевич, Наталія Жуковська, Катерина Копанєва, Меланія Крих, Ольга Пакош, Галина Халимоник тощо.

Спільною засадничою для діяльності цих медій є ключова етнозбережувальна ідея: консолідація і репрезентування українства та українців як представників самобутньої, самодостатньої європейської нації та повноцінної, окремішньої спільноти в іноетнічному середовищі.

Для моніторингу інформаційного поля обраних сайтів застосовано метод контент-аналізу та хронологічно-тематичний принцип, за допомогою яких серед масиву публікацій виокремлено журналістські матеріали (загальна кількість – 486), для яких інформаційним приводом стало питання міграції українців.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу журналістського контенту в парадигмальному векторі міграції та вимушених мігрантів / мігранток вирізняємо такі концептуально-тематичні складники:

1. Тимчасовий міжнародний захист людей, змушених покинути Україну, рятуючись від війни.
2. Інтеграція вимушених мігрантів / емігрантів у польське суспільство та консолідація української спільноти.
3. Реєміграція.
4. Медіаграмотність як основа інформаційної стійкості та засіб протидії стереотипізації образу мігранта тощо.

Розгляньмо зазначені тематичні групи детальніше.

1. **Тимчасовий міжнародний захист людей, змушених покинути Україну, рятуючись від війни.** Право на захист від переслідування та надання притулку визнається Загальною декларацією прав людини. Основними міжнародними документами, які встановлюють правові рамки для призначення та захисту статусу біженців, є Женевська конвенція про статус біженців (1951), Нью-Йоркський протокол (1967), Дублінська конвенція (1990). Відповідно до цих актів, особа може отримати статус біженця виключно в першій безпечній країні, межі якої вона перетнула. Цей принцип спрямований на уникнення повторних звернень за статусом біженця в кількох країнах. У зв'язку з вимушеною міграцією, ЄС активізував Директиву про тимчасовий захист (2001/55/ЄС), що надає негайну підтримку для численної кількості переміщених осіб, позбавлених можливості повернутися до своїх країн через війну, насильство або порушення прав людини. Дію Директиви щодо надання тимчасового захисту реалізують лише країни Євросоюзу і тільки стосовно переміщених людей з України, у Польщі тимчасовий захист надають відповідно до спецзакону через отримання PESEL UKR. Реалізацію міжнародного захисту іноземцям у цій країні регулюють законом від 13 червня 2003 року, який передбачає можливість отримати або статус біженця, або додатковий статус.

Кількість українців, змушених покинути територію рідної країни через війну в пошуках безпечного місця для проживання та збереження власного життя, згідно з оцінками Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, становить 6,9 мільйона осіб. У Польщі станом на січень 2025 року тимчасовий захист отримали 993 тисячі українців, що становить 23,2% від загальної кількості в ЄС. У цій країні зараз проживають приблизно півтора мільйона українців.

Варто зазначити, що журналістська інформація для вимушених мігрантів / мігранток стала не тільки базовою потребою, а життєво важливою умовою створити безпечний простір. Українцям потрібно було насамперед знайти необхідні практичні відомості для життя в новій країні рідною мовою. Роль таких інформаційних майданчиків виконували українськомовні медіа, які ретельно та систематично повідомляли про всі можливі аспекти облаштування на новому місці: від питання про їжу та нічліг до способу спілкування в міжкультурному середовищі.

Природно, що в українськомовному дискурсі журналісти передусім фокусують увагу на медіапроблемі підтримки, захисту та безпеки вимушених мігрантів / шукачів тимчасового захисту / біженців. Її розв'язання здійснюють шляхом значної кількості журналістських текстів, тональність яких містить принцип людиноцентризму. Яскравим прикладом є публікація «Намет підтримки. Даємо цим людям трохи більше, ніж чай. Даємо їм надію» (Сестри, 28.01.2025). Журналістка Ольга Гембік, так формулюючи заголовки, виводить питання біженців на рівень сприйняття проблеми через повагу до особистості. Головними меседжами матеріалу є «тут їм точно допоможуть», «знають, що будуть вислухані та почуті», «хтось має це зробити», «щоб хтось подав чай літній бабусі й запитав, як вона почувається. Подавання чаю – це теж активність», «у нас теж може бути така ситуація. І ми шукати мемо допомоги, але можемо не отримати її». У підзаголовку – «Намет підтримки біля консульства України у Польщі функціонує від початку повномасштабної війни. За цей час допомогу отримали більше ніж сто тисяч біженців» – конкретизують тему інформаційного повідомлення. В інтерв'ю (Сестри, 28.01.2025) з Ольгою Пясецькою-Неч, президенткою організації «Я люблю Дембнікі», зазначено, що метою створення фонду стала підтримка українських біженців. Допомогу отримали майже шість тисяч людей. Концептуально, що організація є «простором вдячності та допомоги одне одному», місцем, в якому можна почути «я розумію, що ти відчуваєш». Героїня журналістського тексту «Відчинила двері до Польщі» Анна Суська-Якубовська, яка працює в Каміліанській місії соціальної допомоги та координує проєкт підготовки квартир для тих, хто потребує житло, після початку війни відповідала за тимчасові місця для біженців у соціальному пансіонаті «Святий Лазар», активізує меседж міжнародних прав людини та взаємодопомоги: «Так, я хотіла б, щоб до всіх ставилися однаково, незважаючи на те, з якої вони країни чи якого кольору їхня шкіра. У всіх людей з України є своя історія, ви повинні дивитися на них індивідуально і думати, як ви можете найкраще їх підтримати. Я думаю, що ключем до цього є емпатія, відчуття того, що іншим людям потрібно допомагати» [31].

Очевидно, що саме допомога шукачам тимчасового захисту / біженцям, які мають дещо інші права та можливості, ніж представники попередніх хвиль та видів міграції, стає однією з найважливіших підтем в

окресленій проблематиці. Інформація про право перебувати в країні, про програми підтримки та різні форми допомоги від польського уряду, фондів, волонтерів та міжнародних організацій, про оренду житла, про працевлаштування, про отримання медичної допомоги, про реалізацію освітніх потреб дітей / дорослих: дошкільне та шкільне навчання, професійна освіта, неформальна освіта (різноманітні курси та тренінги (найчастіше для вивчення польської мови)), самоосвіта й перекваліфікація, про отримання порад психолога тощо становить важливу частку в сегменті журналістських матеріалів. Значеннєвість цих повідомлень спрямовано на реалізацію інформаційно-довідкового та соціально-правового вектору знань для людей, що прибули з України.

Варто зазначити, що медіа формують також думку про тимчасовість підтримки українських вимушених мігрантів, оскільки здебільшого це люди працездатного віку, які згодом зможуть самі забезпечити відповідні умови свого проживання. Такий месендж реалізують у низці журналістських матеріалів на всіх трьох сайтах й аргументують фактами та думками експертів. Показовою у цьому плані є публікація «Українці на польському ринку праці» [10], у якій оприлюднено результати дослідження щодо впливу вимушених мігрантів на розвиток економіки Польщі. Наведено статистичні дані зі звіту Банку національного господарства, згідно з якими українці сприяють зростанню ВВП Польщі на 0,5–2,4% щорічно. У матеріалі зазначають, що «навіть у межах програми «800+» на кожний виплачений злотий українці повертають 5,4 злотого (для порівняння, поляки повертають 6 злотих)»; йдеться й про створення нових робочих місць, зокрема упродовж 2022–2024 років люди з України зареєстрували в Польщі майже 77,7 тисяч підприємств, що становило 12% від усіх заснованих у Польщі фірм; представлено також результати Головного статистичного управління, у яких з'ясовано, що польські роботодавці охоче працевлаштовують емігрантів «як кваліфікованих спеціалістів середньої ланки (57,3%), і це не дивно, оскільки 40–50% зайнятих в Польщі українців мають вищу освіту». Наприклад, «у транспортній компанії JensonLogistics українці становлять понад 75% працівників, мають високий професійний рівень, володіють декількома мовами». Відмічено, що кількість українських працівників, які обіймають посади високого рівня в польських компаніях становить 5,9%. Отже, дані засвідчують, що

українські біженці / шукачі тимчасового притулку є не просто одержувачами допомоги, а й тими, хто здійснює позитивний вплив на розвиток економіки Польщі.

У межах дослідження виявлено, що в інформаційному полі медій виокремлюють надзвичайно важливу проблему вимушеної міграції жінок. Відповідно до статистичних даних «близько 90% біженців у Польщі – це жінки та діти» [23]; здебільшого «жінки працездатного віку з вищою освітою (47%; більшість віком 35–64 років)» [35]. Через війну жінки-біженки опинилися у вкрай складних моральних та фізичних умовах. Опанувати біль втрати найріднішого: дому, сімейного життя, стабільності, родинної атмосфери – залишається складним питанням для кожної українки-мігрантки. Разом з тим всі потреби: побут, робота, перекваліфікація, навчання, виховання дітей – доводилося виконувати здебільшого самотійно, без допомоги чоловіка та рідних. Тому, як зазначає героїня інтерв'ю, «<...> пустота, екзистенційна самотність, розуміння, що ти тут одна за всіх <...> ніколи не були такими сильними, як зараз» [29]. Також актуалізують у контенті видань медіатему самотнього материнства: «Мільйони українок стали вимушено самотніми матерями з початком великої війни. Батьки їхніх дітей або пішли на фронт, або родину розділили кордони й відстані». Або ж, що є найскладнішим, загинули на війні. Жінки стали для своїх дітей за батька та матір, намагаючись створити для них передусім простір безпеки, а також сприятливу атмосферу для дій, мрій та радості» [37].

Слід наголосити, що в дискурсі медій герої журналістських текстів – це насамперед люди з індивідуальними історіями, проблемами та вподобаннями, особистості, що вміють адаптуватися до нових умов життя, допомагати іншим та позитивно впливати на оточення, змінювати світ навколо себе. Так, у медійній репрезентації історій трьох українських лікарок-біженок у Польщі журналістка акцентує на їх професійній відданості та наполегливості. Для того, щоб продовжувати працювати на улюбленій роботі, «потрібно повністю перезавантажити кар'єру, вивчити мову, скласти іспити», докласти чимало зусиль для відновлення діяльності у сфері медицини. «Важливо усвідомити, – стверджує інтерв'юйована, – що це складний і виснажливий шлях. Вдома ти міг бути зіркою, а тут починаєш з нуля... А головне – треба постійно вчитися. І не здаватися, вірити в себе й весь час рухатися вперед, наскільки складною і страшною не здавалась би дорога»

[1]. У публікації зазначено, що відповідно до даних Міністерства охорони здоров'я Польщі чотири тисячі українських медиків офіційно працевлаштувалися в цій країні. Це свідчить не тільки про визнання їх фахового рівня, а й про найвищий рівень довіри, поваги до спеціалістів, професійною місією яких є рятувати життя та допомагати людям. Незважаючи на складні умови зміни країни проживання, українські медики зуміли адаптуватися до нової системи, стати активними учасниками суспільства, які вже самі надають допомогу іншим. Власне такий медійний наратив про адаптацію та взаємодопомогу дуже важливий, оскільки формує імідж українців як стійких, кваліфікованих і відповідальних людей, допомагає руйнувати стереотипи та сприяє інтеграції.

2. Інтеграція вимушених мігрантів / емігрантів у польське суспільство та консолідація української спільноти. Така тематика масмедійних матеріалів спрямована на реалізацію меседжу суб'єктності українців у новій громаді, сприяння щодо повноцінної адаптації в іноетнічному середовищі, підтримку демократичного та толерантного співіснування різних національних ідентичностей у багатокультурній і поліетнічній спільноті. Наприклад, в інтерв'ю «Польща та Україна: ми хочемо співіснувати, незважаючи на розбіжності та рани» Анджей Шептицький, заступник міністра науки і вищої освіти, політолог, професор суспільних наук, так окреслює міжетнічні стосунки представників цих двох народів: «Ми можемо багато чого запропонувати один одному, нас об'єднують спільні прагнення та надії. А спільність не завжди виникає зі схожості. Вона також виникає з бажання співіснувати, незважаючи на відмінності та рани» [20]. Зазначмо, що медійна концептуальність інтеграції – це не асиміляція та не полонізація, а «буття разом», толерантність та плюралізм, завданням якого є не тільки визнавати різноманітність, а й створювати умови для співіснування. Інформаційне поле аналізованих видань стає місцем для діалогу та взаєморозуміння, медійні наративи здійснюють визначальний вплив на формування суспільних настроїв, культуру взаємодії між різними національними спільнотами, оскільки кожна із них є важливим складником суспільства. Згідно з нормами міжнародного права захист національних меншин розглядають як частину міжнародного захисту прав людини, про що стверджують у ст. 1 «Рамкової конвенції про захист національних меншин», прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 10 листопада 1994 р.

В еміграції українці зіткнулись з потребою вирішення низки проблем: адаптації до нових суспільних умов, іншої мови та культури, реалізації особистісно-професійних особливостей та будівництва нових стосунків тощо. Медійна роль щодо вирішення цих проблем перебуває в площині не тільки інформування, а й формування дискурсу взаємоповаги та взаємодії, зміцнення внутрішньої структури етнічної спільноти, створення умов для її подальшого розвитку.

Актуальним у медійному дискурсі аналізованих видань є питання репрезентації етнічної культури як ключового чинника функціонування та збереження української діаспори в Польщі, яка, значно поповнившись вимушеними мігрантами, є цілісною єдністю, де досвід нових переселенців органічно переплітається з традиціями спільноти задля збереження національної ідентичності, тому що збереження ідентичності, своєї індивідуальності, ментальності, мови, культури, звичаїв та обрядів стає духовним осердям життя людини зокрема та національної меншини загалом. Журналістські публікації, присвячені питанням духовної культури українців, сприяють виконанню важливої місії діаспори – бути національним осередком в іноетнічному середовищі. Важливість тематики підкреслюється тим, що в усіх трьох аналізованих медіа є постійна рубрика «Культура». Наприклад, «Наш вибір» за окреслений період опублікував 131 тематичний матеріал. Тональність та наративність публікацій сприяє еволюції та самоствердженню особистості, виробленню моральних та естетичних цінностей етнічної спільноти, вирізняє українців серед представників інших національностей. Журналістське «різні національні ідентичності можуть співіснувати, не виключаючи одна одну» є свідченням формування міжкультурної єдності, де визначальним є людина як найбільша цінність для світу та нації.

3. В інформаційному полі аналізованих видань репрезентовано медіатему *реєміграції – повернення українців на Батьківщину*. Актуалізація цієї теми в медійному дискурсі засвідчує про потребу всебічного висвітлення проблематики, про необхідність формування виваженого та багатостороннього суспільного діалогу, що охоплює багатовекторність міграційного вибору, і включає як ефективне стимулювання повернення, так і забезпечення довгострокової підтримки зв'язку та захисту прав громадян, які вирішили залишитися за кордоном. У статті «Тимчасовий захист українців: Європа шукає

баланс між підтримкою і стратегією повернення» [34] подано інформацію про те, що Європейський Союз 13 червня 2025 року вчетверте продовжив режим тимчасового захисту для громадян України – цього разу до березня 2027 року, надано пояснення авторитетних експертів. Виокремимо найважливіші тези: головною причиною прийняття такого рішення є безпекова ситуація (старший політичний радник Міжнародного центру розвитку міграційної політики (ICMPD) у Відні Мартін Вагнер); чимало українців сподіваються повернутися додому, хоча ця можливість залежить від економічної та безпекової ситуації як у Європі, так і в Україні. А те, що Київ декларує зацікавленість у поверненні своїх громадян, цілком зрозуміло (політична аналітикиня Центру європейської політики (ЕРС) Анастасія Карацас); основні фактори, які можуть стимулювати українців до переїзду додому, – це безпека, наявність робочих місць, програми підтримки, але багато з тих, хто хотів, вже повернувся (доктор соціальних наук Зіновій Свєреда). Ключова думка матеріалу: «Ми продовжуємо тимчасовий захист для громадян України, але ми також обговорюємо шлях уперед, дорожню карту, тому що українці, звичайно, відчайдушно потребують повернення своїх людей для відбудови країни», – єврокомісар з питань внутрішніх справ і міграції Магнус Бруннер. У контексті медійного висвітлення щодо з'ясування ролі біженців у повоєнному відновленні в одній із журналістських публікацій [7] сформульовано думку про те, що ця категорія громадян становить «загартований потенціал» та «силу, що чекає на повернення». Ця теза базується на аналізі звіту компанії Deloitte, згідно з даними якого підтверджується їхній високий рівень адаптивності, економічної ефективності та позитивного впливу на ринок праці Польщі. Прогностичне бачення представлено в інтерв'ю з очільницею Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, демографом, академіком Еллою Лібановою, яка, зокрема, зазначає: «Якщо після війни Україну чекає економічний бум, а я в це вірю, то сюди не просто будуть повертатися українці, сюди поїдуть європейці» [11]. Відповідно до статистичних даних, поданих у дослідженні МОМ, з вересня 2023 року в Україну упродовж кожного півріччя повертається приблизно 100 тисяч українців.

Разом з тим у контенті аналізованих видань порушують проблему ризику незворотної міграції, що стосується тієї частини

українців, які, ймовірно, не повернуться з-за кордону. Журналістка Т. Заєць [13], аналізуючи питання складної демографічної ситуації в Україні, визначає зовнішню вимушену міграцію як один із найбільших факторів втрати населення, зауважує, що тривалість війни безпосередньо призводить до посилення адаптації та інтеграції біженців в іноземні суспільства, що об'єктивно зменшує їхнє бажання повертатися. Одним із вирішальних чинників залишатися в еміграції є масштаб втрати всього найціннішого: дому, сім'ї, роботи, безпеки. Особистий вибір кожного / кожної розглядають в інформаційному полі як комплексний процес, ускладнений багатьма факторами.

Системне медійне обговорення дає змогу кожному отримати всі необхідні погляди для формування власної думки й самостійного та впевненого вибору подальшого життєвого шляху. У журналістському дискурсі формується концепт, що «це вже не рішення зі страху, а вибір через переконання»; «вибір «залишитися» чи «повернутися» – це не просто рішення про місце проживання. Це рішення про сенс» (Сестри, 11.06.2025). Цьогорічні дослідження міжнародного рівня [38; 27] засвідчують, що «61% біженців в Європі або планують повернення, або мають на це надію», 70% головною причиною рееміграції називають «смуток за домом, родиною». А, отже, і за Батьківщиною.

4. Медіаграмотність як основа інформаційної стійкості, безпеки та гігієни проблематизується в дискурсі аналізованих українськомовних онлайн-видань. Потужна журналістська боротьба реалізується просвітницько-культурною роботою у напрямках дуальної взаємодії з аудиторією: протидії щодо фейків, дезінформації, пропаганди, маніпуляції, дискримінації, стереотипізації; впровадження медіаосвітніх засад – формування знань та вмінь, навичок критичного мислення, аналітичного сприйняття інформації. Наприклад, «Наш вибір» систематично та цілеспрямовано висвітлює теми медіаграмотності: у постійній рубриці «Фактчек» представлено контент, спрямований на протидію значній кількості фейкових повідомлень щодо українських біженців. Зокрема, з метою спростувати фейки про Україну та мігрантів це медіа у співпраці з ProUA у Празі та «Новини зі Словаччини» у Братиславі реалізувало проєкт «Боротьба з дезінформацією щодо українських біженців у країнах Вишеградського партнерства», завдання якого полягало в тому, щоб публікувати щотижневі тематичні дайджести упродовж

червня, липня та серпня 2025 року. Проаналізовано 77 новин: 29 з Польщі, 25 з Чехії, 23 зі Словаччини, виокремлено 6 тематичних груп, дві з яких присвячено дезінформації про біженців, зокрема «образу українців як загрози» і так званих привілеїв. Виявлено, що такі медіарепрезентації для створення образу мігрантів та формування громадської думки щодо сприйняття їх містять негативну конотацію, підсилюють поширення мови ворожнечі. У цьому контексті дослідники наголошують: «Ставлення до мігрантів та поводження з ними з боку більшості населення значною мірою залежить від того, як їх представляють медіа, які проблеми медіа висвітлюють, а які ігнорують. Медіа можуть або повторювати і посилювати наявні поширені стереотипи, або сприяти більш диференційованому та обґрунтованому сприйняттю мігрантів» [6, с. 183]. Науковиці О. Сидоренко й А. Крицька зазначають, що «взаємодія між населенням країни-реципієнта та мігрантами значною мірою залежить від соціальних образів і стереотипів. Згадування національності, країни походження, мови та інших характеристик мігрантів у засобах масової інформації сприяє тому, що у свідомості місцевого населення вони отожднюються із ситуацією, яка стала інформаційним приводом [30, с. 310] тощо. Тому критична функція медіадискурсу аналізованих видань, сфокусована на реконструкції стереотипів, є вагомим чинником, потенційно здатним покращити загальний портрет мігрантів та зміцнити українсько-польські відносини. Медійне спростування стереотипів спрямоване на донесення правди світові про українців як представників європейської нації, що опинилися в еміграції через війну. Серед найбільш поширених в інформаційному дискурсі Польщі є такі образно-нарративні доміанти упередження соціально-економічного характеру – «українці не працюють», «живуть на 800+», «їздять на кращих машинах, ніж поляки», «псують ринок праці», «українці заберуть соціальну допомогу»; «збільшують навантаження на медичну та освітню системи», «зумовлюють зріст на ринку праці та нерухомості» та політично-етичного – «українці менш культурні», «вони невдячні», «вони створюють напругу для місцевого населення», «політична тема Волині» тощо. Інформаційна боротьба щодо правдивого висвітлення відбувається шляхом реконструкції та верифікації даних, оприлюдненням доказової бази, що характеризується фактологічною обґрунтованістю та забезпечує об'єктивність суспільного дис-

курсу, нівелює дискримінаційні міфи, трансформуючи упереджене ставлення до емігрантів у конструктивне міжнародне партнерство. Яскравим прикладом є публікація О. Пестрикова, А. Верховецької [25], в якій журналісти спростовують один із найпоширеніших стереотипів про українських біженців у Польщі, що «серед них трапляється непропорційно багато людей із високими доходами, тому насправді не потребують жодної допомоги від польської держави, а тією, що отримують, часом відверто зловживають». Аналізуючи звіти Національного банку Польщі «Життєва та економічна ситуація мігрантів з України в Польщі у 2024 році» / «Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2024 r.», інтердисциплінарної лабораторії досліджень війни і катастроф у Польщі «Українські військові біженки. Третій рік у Польщі», фахівців УВКБ ООН про рівень відносної бідності серед українських біженців у так званих сусідніх країнах «Високий рівень зайнятості, але низька заробітна плата: оцінка бідності українських біженців у сусідніх країнах», вони наводять доказові аргументи та роблять такі висновки: «Стереотип про «багатих біженців» не має підґрунтя в статистичних даних. А відтак, заяви про «багатих українців, яким слід, зокрема, обмежити доступ до соціальних виплат», по-перше, – є безпідставними. А по-друге, в першу чергу вдарять по найбільш вразливих категоріях українських біженців – самотніх матерях, пенсіонерах та особах з інвалідністю, які найбільше потребують підтримки і найсильніше залежать від соцвиплат» [25]. Публікації такого типу засвідчують про потребу розвивати в реципієнтів навички фільтрувати інформацію, озброюватися критичним мисленням, сприймати журналістські матеріали на рівні аналітичної рецепції; сприяють поширенню наративів об'єктивної, аргументовано-правдивої суб'єктивності українців. Загалом, домінатні смисли щодо образу мігрантів, які реалізують в інформаційному просторі Польщі українські журналісти, сформовано з урахуванням індивідуально-особистісного підходу: це людина зі своєю життєвою історією, рівнем знань та культури, поглядами і переконаннями, статусом, фінансово-економічним станом, головною причиною міграції якої стала війна. Різні, але рівні у правах та обов'язках щодо суспільної спільності та країни проживання. Формування загального іміджу українців в інформаційному

полі медій є фундаментом для майбутніх польсько-українських відносин, для міжнародного сприйняття. У цьому контексті концептуальною є теза, що «це покоління буде пізнавати одне одного не через стереотипи, а через досвід і культуру» [20].

Важливо зазначити, що медіаграмотність в інформаційному дискурсі українськомовних видань потрактовано як основу національної безпеки будь-якої країни, оскільки «національна безпека сьогодні – це більше, ніж просто укриття і закони. Це про міжособистісні стосунки, соціальну довіру та інформаційну гігієну. І все починається з обізнаності. Якщо ми хочемо бути готовими до криз – ми повинні говорити про факти, а не про міфи. Про людей, а не про стереотипи. Про співпрацю, а не поділ» [4]. Тому одними із найважливіших завдань журналістики сьогодення є впровадити медіаграмотність у публічний дискурс, розвінчати фейки та надати об'єктивну інформацію про Україну та українців.

Зауважмо, що в онлайн-журналі «Сестри», серед інших, висвітлюють питання міграції українців у світі: «Шанс зустріти демократичного, а не авторитарного боса, тут невеликий». Як живуть українці в Туреччині?» (22.01.2025), «Як живуть українці в Словаччині?» (30.01.2025), «Мігранти у світі. «Мігранта у Парижі легко відрізнити від місцевого, бо ми весь час кудись біжимо» (04.03.2025), «Еміграція в Німеччині. Оксана Шоорлеммер: «Німців шокує, що в українців може бути три-чотири дипломи. Особливо на тлі інших біженців» (03.04.2025) тощо. Загалом публікації всіх аналізованих медій консолідують українську спільноту, презентують її на міжнародному рівні.

Висновки. Резюмуючи, зазначмо, що тема не є вичерпною. По-перше, системне та всебічне вивчення міграції та вимушених українських мігрантів потрібно розглядати не тільки як архіважливу міждержавної ваги проблему, а й як таку, вирішення якої є нагальним. По-друге, актуальність проблематики засвідчує про потребу наукових досліджень різних дисциплін загалом та журналістикознавства зокрема. По-третє, українські медіа Польщі залишаються малодослідженими як в аспекті журналістського явища, так і в напрямку інформаційно-комунікативного та організаційно-дидактичного джерела української діаспори. По-четверте, медіатема українських вимушених мігрантів багатовекторна, кожен з векторів є актуальним для проведення подальших досліджень.

Література:

- 1.Балинська Д. Від лікарки до студентки: як українські медики починають з нуля в Польщі. *Sestry*. 2025. 7 трав. URL: <https://www.sestry.eu/statti/vid-likarki-do-studentki-yak-ukrayinski-mediki-pochinayut-z-nulya-v-polshchi> (дата звернення: 09.10.2025).
- 2.Башук А. Інформаційне забезпечення вимушених українських мігрантів і біженців на території Республіки Польщі (на прикладі діяльності вебресурсів у 2022–2024 рр.). *Communications and communicative technologies*. 2024. Вип. 24. С. 179–187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cctech_2024_24_21.
- 3.Біль М. Механізми регулювання внутрішньої та зовнішньої міграції населення в системі соціальної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 593–600. URL: www.economyandsociety.in.ua
- 4.Богуславська Ю. Щоб розпочати війну, не потрібні бомби. Все, що вам потрібно, – це вдалий фейк. *Sestry*. 2025. 25 квіт. URL: <https://www.sestry.eu/statti/ukrayinski-mayaky-znayut-yak-zahystytysya-vid-atak-z-internetu> (дата звернення: 09.09.2025).
- 5.Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org> (дата звернення: 11.11.2025).
- 6.Висвітлення питань міграції : посібник для журналістів / Міжнар. центр із розвитку міграційної політики (ICMPD). Відень : ICMPD, 2020. 193 с. URL: <https://www.icmpd.org> (дата звернення: 07.10.2025).
- 7.Вуйцик Є. Сила, що чекає на повернення: українці в Польщі – не втрачений, а загартований потенціал для відбудови. *Sestry*. 2025. 11 черв. URL: <https://www.sestry.eu/statti/sila-shcho-chekaie-na-rovernennya-ukrayinci-v-polshchi-ne-vtracheniy-a-zagartovaniy-potencial-dlya-vidbudovi>
- 8.Глосарій з питань міграції / Міжнародна організація з міграції. URL: <https://www.iom.int> (дата звернення: 31.09.2025).
- 9.Дроздовська О. Рубрика «Україніка в польській пресі» у газеті «Наше слово» (Варшава, 1990–1993 рр.) як платформа українсько-польського медіа діалогу. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2023. Вип. 2. С. 138–156. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001467500>
10. Дяконенко О. Українці на польському ринку праці. *Наше слово*. 2025. 1 черв. URL: <https://nasze-slowo.pl/ukrayinczi-na-polskomu-rynku-praczi/>
11. Жуковська Н. Елла Лібанова: «Після війни Україну чекає економічний бум...». *Sestry*. 2025. 30 січ. URL: <https://www.sestry.eu/statti/ella-libanova-pislya-viyni-ukrayinu-chekaie-ekonomichniy-bum-syudi-ne-prosto-povertatimutsya-ukrayinci-syudi-roйдidut-ievropeyци>
12. Завгородня В. М., Полянська Є. С. Правові аспекти регулювання міграційних процесів в Україні в контексті європейської інтеграції. *Правові горизонти*. 2019. Вип. 14 (27). С. 34–40. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua>
13. Заець Т. Демографічна ситуація в Україні та проблеми міграції населення. *Наше слово*. 2025. 6 січ. URL: <https://nasze-slowo.pl/demografichna-sytuacziya-v-ukrayini-ta-problemy-migracziyi-naselennya/>
14. Ковтун Н., Кравчук С. В. Висвітлення проблем української діаспори в польському україномовному виданні «Наше слово». Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії : матеріали XXXII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав, 2020. С. 48–50. URL: <http://conf.inf.ua>
15. Лібанова Е. М., Позняк О. В. Зовнішня трудова міграція з України: вплив COVID-19. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. № 4 (42). С. 25–40. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/uk/article/UJRN-0001184897>
16. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2 (48). С. 37–57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>
17. Люди в русі: довідник вибраних термінів і понять / ЮНЕСКО. URL: <https://www.unesco.org>
18. Мандрік А., Крючкова Н., Якубовський С. Міграційні процеси між Україною та Польщею: динаміка, структура й економічні наслідки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6 (57). С. 30–37. URL: <http://economdevelopment.in.ua> (дата звернення: 12.11.2025).
19. Міжнародна термінологія у сфері міграції : укр.-англ. тлумачний словник / Міжнар. орг. з міграції (МОМ). Київ : МОМ, 2015. 112 с. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_migration_glossary_color_block_press.pdf (дата звернення: 09.10.2025).
20. Мойсей Й. Польща та Україна: ми хочемо співіснувати, незважаючи на розбіжності та рани. *Sestry*. 2025. 19 трав. URL: <https://www.sestry.eu/statti/polshcha-ta-ukrayina-my-hochemo-spivisnuvaty-nezvazhayuchy-na-rozbizhnosti-ta-rany>
21. Наш вибір : вебсайт. URL: <https://naszwybir.pl/>
22. Наше слово : вебсайт. URL: <https://nasze-slowo.pl/>
23. Офіс ЮНІСЕФ з питань реагування на потреби біженців у Польщі : офіц. сайт. URL: <https://www.unicef.org/eca/uk/> (дата звернення: 20.11.2025).
24. Пестриков О., Пестрикова О. Спеціальний випуск «Наш вибір». С. 20. URL: https://naszwybir.pl/wp-content/uploads/2022/12/wiseeuropa_nasz-wybor_ua.pdf
25. Пестриков О., Верховецька А. Багаті українські біженці у Польщі: стереотип чи реальність? Наш вибір. 2025. 23 трав. URL: <https://naszwybir.pl/bagati-ukrayinski-bizhentsi-u-polshhi-steretyp-chy-realnist/>

26. П'ятковська О. Трансформація міграційних процесів в Україні: виклики та перспективи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 4 (138). С. 12–18. URL: <https://ird.gov.ua>
27. Returning Home From Abroad: Analysis of returnees from abroad to Ukraine (July 2025). International Organization for Migration. Kyiv : IOM, 2025. 18 p. URL: <https://dtm.iom.int>
28. Рудченко А., Шендеровський К. Права людини та передумови висвітлення українськими журналістами медіатем мігрантів, шукачів притулку, біженців, внутрішніх переселенців. Права людини та мас-медіа в Україні : зб. конспектів лекцій / за ред. І. Виртосу, К. Шендеровського. Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2018. С. 138–150. URL: <https://humanrights.org.ua> (дата звернення: 21.10.2025).
29. Sestry : вебсайт. URL: <https://www.sestry.eu/>
30. Сидоренко О., Крицька В. Медіаобраз міграції: лексичні маркери дискримінації за етнічною ознакою. Гуманітарний дискурс у поліетнічному суспільстві : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2021. С. 308–315. URL: https://journ.knu.ua/nauka1/wp-content/uploads/2021/05/Zbirnyk_human21.pdf
31. Суська-Якубовська А. «Відчинила двері до Польщі». Sestry. 2024. 4 лют. URL: <https://www.sestry.eu>
32. Тимошик М. Місія, кредо та етика українського журналіста на чужині. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2018. Вип. 8. С. 271–285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2018_8_21
33. Тимчасовий захист чи статус біженця: в чому принципова різниця? ЛІГА:ЗАКОН. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/210033_timchasoviy-zakhist-chi-status-bzhentsya-v-chomu-printsipova-rznitsya (дата звернення: 25.10.2025).
34. Трифоненко К. Тимчасовий захист українців: Європа шукає баланс між підтримкою і стратегією повернення. Sestry. 2025. 16 черв. URL: <https://www.sestry.eu/statti/timchasoviy-zahist-ukrayinciv-ievgora-shukaie-balans-mizh-pidtrimkoju-i-strategiieju-povernennya> (дата звернення: 18.11.2025).
35. Українські біженці на кордоні: перший досвід спілкування. Центр Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/08/01/2022_08_01_ANALIT.pdf (дата звернення: 26.10.2025).
36. Український дім у Польщі : вебсайт. URL: <https://ukrainskidom.pl/uk/> (дата звернення: 06.10.2025).
37. Халимоник О. Самотнє материнство в часи війни: як виживають жінки без чоловіків? Sestry. 2025. 6 січ. URL: <https://www.sestry.eu/statti/samotnie-materinstvo-v-chasi-viyni-yak-vizhivayut-zhinki-bez-cholovikiv>
38. Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees, Refugee Returnees and IDPs from Ukraine #6 (November 2024) / UNHCR. Geneva : United Nations High Commissioner for Refugees, 2024. 58 p. URL: <https://data.unhcr.org>

Дата надходження статті: 23.11.2025

Дата прийняття статті: 10.12.2025

Опубліковано: 29.12.2025